

Op reis met Open Monumentendag in Midden-Delfland

Lesbrief voor de groepen 7 van de basisscholen in Midden-Delfland

Deze les is de voorbereiding voor de Kindermonumentendag op vrijdag 12 sept. 2014. Zoek zelf of met andere leerlingen de antwoorden op de vragen. Veel succes ermee.

Inleiding

Reizen is al heel oud. Honderden jaren geleden reisden al mensen van de ene plaats naar de andere. Beroemde reizigers zijn Paulus, Marco Polo en Columbus.

1. Naar welke gebieden reisden zij?

Ook in Midden-Delfland werd al vroeg gereisd. Een van de oudste kerken stond in Maasland. Dit betekende dat mensen uit Den Hoorn en Schipluiden een grote afstand te voet moesten afleggen voordat ze in de kerk waren. Reizigers zochten altijd de kortste weg om ergens te komen. In Midden-Delfland liggen in sommige polders nog heel oude voetpaden, zoals de Voddijk en het Doelpad.

2. Waar liggen deze twee paden?

Hiernaast zie je een van de zojuist genoemde voetpaden. Zo'n pad wordt ook wel kerkenpad genoemd. Waarom denk je? Kijk goed naar de foto hiernaast.

3.

Daniël van Lis was een jonge man uit Schipluiden. Hij woonde tot 1702 in het dorp, daarna trad hij in dienst van de VOC. Wat betekent de afkorting VOC?

4.

Daniël reisde met een VOC-schip naar Batavia in Indië (nu Indonesië). De reis verliep best snel.

5. Hoe lang is hij, denk je, op zee geweest? 3, 6 of 8 maanden (onderstreep wat goed is).

Hiernaast zie je het vrachtschip van Gerrit de Bruijn uit Schipluiden. Het zeilt op de Vliet bij Voorburg. Gerrit stierf in 1918 aan de Spaanse griep. Zijn zoon Arie was toen 6 jaar. Op 12-jarige leeftijd ging Arie als knecht op het schip van zijn vader werken. Samen met zijn zwager Pieter Koole voer hij naar de omgeving van Amsterdam om daar turf op te halen. Wat zou de reden zijn dat ze soms pas na 5 dagen weer terug in Schipluiden waren? Kijk hiervoor goed naar de foto.

6.

Arie en de schipper sliepen tijdens de reis op een strozak in de roef op het achterschip.

Trekschuitvervoer

Het verkeer over water in Midden-Delfland vindt al heel lang plaats. In 1645 kwam er een trekschuit-route tussen Delft en Maassluis. In 1654 werd de route naar Vlaarding en aangelegd. Een paard trok de trekschuit voort. Dit wordt ook wel jagen genoemd. De paden waarop het paard liep, heten jaagpaden. Op het paard zat een jager, meestal een jongen van 14 jaar. Tussen de mast van de trekschuit en het paard bevond zich de jaaglijn. Bij een brug moest de jager de jaaglijn even losmaken om de brug goed te passeren. Leg uit waarom dit moest.

7.

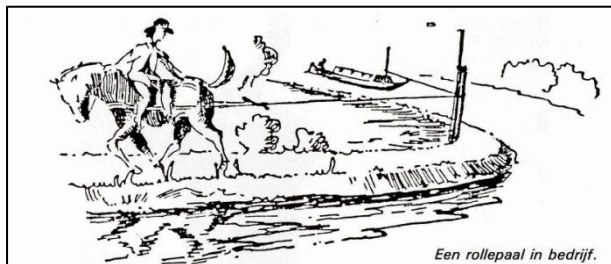
Waarom was de jaaglijn zo lang? Vaak 50 tot 70 meter.

8.

In Schipluiden staan in een bocht van de Gaag twee rolpalen. Ze dateren van de tijd dat hier nog trekschuiten voeren. Waarvoor dienden deze palen? Denk eraan wat er zou gebeuren met de trekschuit als deze palen er niet zouden staan.

9.

Hieronder zie je een afbeelding die je zal helpen bij het antwoord op vraag 9.

Hiernaast zie je een dienstregeling uit 1715 van de trekschuiten die van Delft naar Maassluis en weer terugvoeren. Zesmaal per dag passeerde een trekschuit de dorpen Den Hoorn, Schipluiden en Maasland.

Kijk goed naar de vertrektijden. Hoe laat vertrok de eerste en de laatste trekschuit uit Delft?

10.

Als alles meezat, was een reiziger in ruim twee uur van Delft in Maassluis. Het jaagpaard liep zo'n 7 km per uur. Dit was best een aardig tempo.

O R D O N	
Op	
MAAS-SLUYSSCHE	
Artikel I.	
Eerstelijf sal dit Veer van Delft op Maas-sluyss des Ogten ende van Maas-sluyss op Delft des Agtermiddags bevaeren blyven worden / met drie Gent-schuyten / versien met twee Schippers daer toe gesteld.	
II.	
De plaats daer de boosseyde Schuyten sullen afvaeren en aenhomen sal alhier sijn de Stegger by de eerste Brugge ofte Verlaat vooz de hupsinge van den Dolt / ende tot Maas-sluyss daer die alreede geordineert is / ofte nog soude geordineert mogen werden / op de boete van dertig stuivers / ten proffite van de Commissarissen respectievelijck.	
III.	
Dat van den 1. April tot den 1. October de boezs Tagt-schuyten sullen afvaeren / op dese naaevolgende Uuren:	
Van Delft op Maas-sluyss des Morgens.	Van Maas-sluyss op Delft des Morgens.
Ten half Agten.	Ten Ses uren.
Ten half Eenen.	Ten Acht uren.
Ten half Twaelve.	Ten half Twaalfve.
Naar de Middag.	Naar de Middag.
Ten Twee uren.	Ten Twee uren.
Ten Vier uren.	Ten Vier uren.
Ten Ses uren.	Ten Ses uren.
Van den 1. October / tot den 1. April 's Morgens.	
Ten half Agten.	Ten Ses uren.
Ten half Eenen.	Ten Acht uren.
Ten half Twaalfve.	Ten half Twaalfve.
Naar de Middag.	Naar de Middag.
Ten Een uren.	Ten Een uren.
Ten Drie uren.	Ten Drie uren.
Ten Ses uren.	Ten Vijf uren.

In de trekschuitroute zijn nog enkele bruggetjes bewaard gebleven die aan de waterkant een afwijkende leuning hebben. Hieronder zie je een foto van zo'n bruggetje langs de Noordvliet in Maasland. Waarom zou de leuning aan de waterkant lager dan de andere leuning zijn en aflopen? Denk aan de jaaglijn.

12.

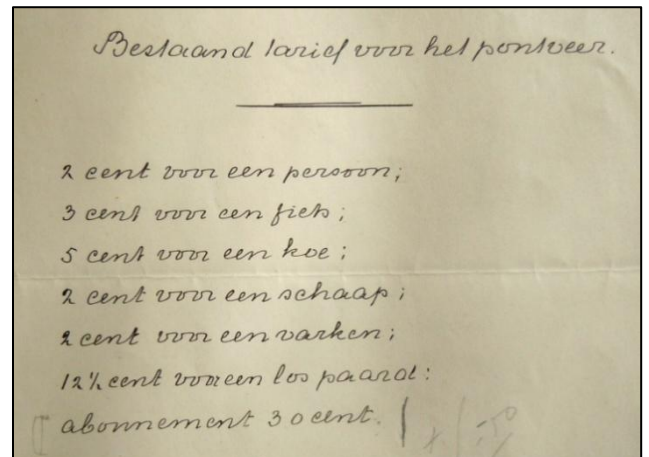

Marktschippers uit de plaatsen aan de trekschuitroute zorgden voor het vervoer van goederen, zoals graan, boter, kaas, vis, klompen, meubilair, bezems, bier en wijn. Hieronder zie je links een marktschuit uit Vlaardingen en rechts de westlander (dat is een scheepstype) van schipper Verkade. Hij heeft bij een boerderij in Maasland kazen opgehaald voor de verkoop op de Delftse markt.

Er was één probleem onderweg. Bij het rechthuis van Zouteveen (zie de foto hiernaast) moest het jaagpaard met een platte schuit overgezet worden om de jaagroute aan de overzijde te vervolgen. Het rechthuis was dus ook een veerhuis. Hieronder zie je de tarieven van het veer in 1915. Wat kostte toen het overzetten van een persoon en een paard?

11.

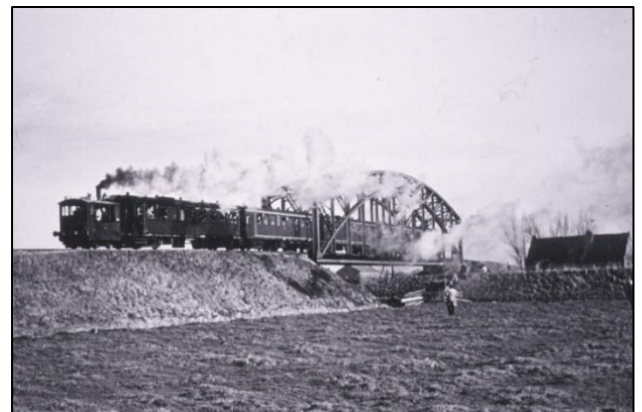
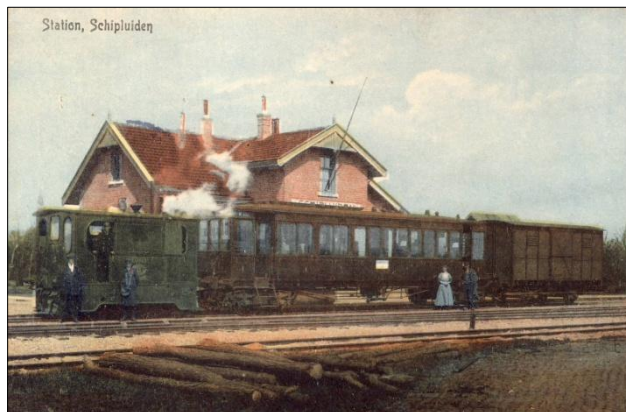
Ander vervoer

Vanaf 1880 ging er een omnibus rijden tussen Maassluis en Delft. Een omnibus is een rijtuig voor personenvervoer. Het rijtuig werd voortgetrokken door een paard. Als de omnibus vertrok, speelde de koetsier een liedje op een trompet. Het trompetje is bewaard gebleven. Een ritje van Delft naar Den Hoorn kostte 5 cent, naar Schipluiden 10 cent, Maasland 25 cent en Maassluis 35 cent. De duur van de reis van Delft naar Maassluis was zeven kwartier. De omnibus werd een concurrent van de trekschuit. Wat was een nadeel van het vervoer over de weg? Denk aan de toestand van de wegen.

13.

In 1912 was de tramlijnverbinding van de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij (WSM) van Maassluis naar Delft gereed. In Maasland en Schipluiden kwamen tramstations. De trein nam personen en goederen mee. Tot 1968 heeft de trein gereden. Het stationnetje van Schipluiden is bewaard gebleven en is nu een museum. Op de trambaan en de trambrug ligt een mooi fietspad.

In Den Hoorn zijn de vaarten tot in de jaren zestig van de vorige eeuw gebruikt door tuinders die hun hun groente naar de veiling brachten. Vanaf 1925 gingen autobussen van VIOS (Vooruitgang Is Ons Streven) en de WSM personen over de weg vervoeren. Nog steeds kun je met de bus door Midden-Delfland reizen. Welke busdienst rijdt er nu door het gebied?

14.

